

Vesna Zorić
matičarka 1. razine
Etnografski muzej Zagreb
Trg Mažuranića 14

U Zagrebu, 30. studeni 2015.

Izvještaj o radu matičnosti za 2015. godinu

Etnografski je muzej u okviru svoje matične djelatnosti djelovao kao savjetodavna ustanova djelatnicima muzeja i zbirki sa etnografskom građom. Od 13. svibnja - 31. prosinca 2015. posjetila sam, zajedno s kolegama, muzeje i etnografske zbirke prema sljedećim terminima i mjestima:

13. svibanj	- Letovanić, Čigoć, Jasenovac
14. rujan	- Virovitica
18. rujan	- Lepoglava
22. rujan	- Veliko Trojstvo
28. -29. rujan	- Vukovar
30. rujan	- Ogulin
14. listopad	- Rijeka
16. listopad	- Kolan, Pag
27. listopad	- Požega
rujan, listopad	- Donja Kupčina
3. studeni	- Ljubljana
16. studeni	- Rijeka
18. studeni	- Split
25-27. studeni	- Beograd
3. prosinac	- Kutina

U prilogu šaljem pojedinačne izvještaje.

U okviru zadatka matičnosti, sudjelovala sam u radu povjerenstava Hrvatskoga muzejskog vijeća:

1. Stručnog povjerenstva Hrvatskoga muzejskog vijeća za ocjenjivanje stručnih i znanstvenih radova u muzejskoj struci osoba koje ostvaruju ostale uvjete za obavljanje poslova višeg kustosa i muzejskog savjetnika

Vesna Zorić
matičarka 1. razine

Pojedinačni izvještaji o radu Matične djelatnosti u 2015. godini

Letovanić, Čigoć, Jasenovac
(13. svibanj)

U mjesecu svibnju sam, s kolegicama Ivom Validžijom, tajnicom matične djelatnosti iz MDC-a i Aidom Brenko, muzejskom savjetnicom i voditeljicom Zbirke narodnih nošnji Posavine, Turopolja i Banovine, posjetila etnografske zbirke gospodina Božidara Škofača u Letovaniću i obitelji Sučić u Čigoću te Memorijalni muzej Spomen-područja Jasenovac. Obje etnografske zbirke upisane su u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske i dostupne su javnosti uz prethodnu najavu.

Etnografska zbirka Božidara Škofača sadrži preko 2000 predmeta smještenih u tri pokupska „čardaka“. U jednom od njih je privatni stambeni dio i atelje vlasnika, a u drugom je smještena i prodajna galerija slika. Osim etnografskih predmeta (pokućstvo, tekstilne, poljoprivredne i ribolovne alatke i pribor, kućni inventar...) fundus čine i predmeti građanskog interijera te sakralni predmeti. Registrirana zbirka ne sadrži cjelokupni inventar pa je intencija vlasnika da se nastavi s upisom svih predmeta. Posebice se to odnosi na izuzetno bogatu tekstilnu zbirku koja sadrži vrlo vrijedne primjere različitih modaliteta narodne nošnje Letovanića i okolice, tkano i vezeno posoblje te raritetni nakit. Pomoć pri upisu u Registar pružio je vlasnikov nećak, student povijesti i povijesti umjetnosti, no za obradu tekstilne građe neophodna je pomoć stručnjaka etnologa. O građi i potrebi njezine što hitnije obrade razgovarala sam s dr.sc. Tihanom Petrović, profesoricom na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, o mogućnosti studentske prakse u Letovaniću. Načelno je ideja prihvaćena no realizacija će ovisiti o financijskim mogućnostima koji bi pokrili troškove odlaska na teren. Pomoć sam potražila i od ravnatelja Gradskog muzeja Sisak s molbom za slanje pripravnika etnologa koji bi radio na dokumentaciji, no zaposlenje je moguće tek iduće godine. Pojačanu potrebu za dokumentiranjem građe pridonio je i vodostaj Kupe koji je u vrijeme našeg boravka prijetio poplavom („čardake“ od Kupe dijeli samo cesta). Svi tekstilni predmeti su u vrlo dobro stanju, redovno se zrače, deponiraju slaganjem na tradicijski način u ormarima, ladičarima i škrinjama no zbog količine građe vidljiva je prenatrpanost.

Etnografsku zbirku obitelji Sučić u Čigoću vodi bračni par Sučić. Smještena je u vlastitoj kući i pomoćnim zgradama. Zbirka sadrži standardni inventar seoskog interijera, odjeće gospodarskih sprava i pomagala. Uz vodstvo domaćina kroz stalni postav posjetiteljima se dočarava život i rad dalje i osobne prošlosti. Predmeti su legendirani i primjerno održavani. Postoji bojazan o budućnosti Zbirke jer nasljednici bračnog para Sučić ne žive u Čigoću ali su emotivno vezani uz svoj kraj i osobno su pridonijeli razvitku Zbirke. Na gospodarstvu Sučićevih mogu se vidjeti i autohtone biljke i domaće životinje što je najprivlačnije najmanjim posjetiteljima. U suvenirnici mogu se kupiti suveniri koje izrađuju sami vlasnici.

Kroz stalni postav Memorijalnog muzeja Spomen područja Jasenovac proveo nas je dežurni kustos. Upoznao nas je s koncepcijom sadašnjeg postava i aktualnim previranjima, diskusijama i problemima vezanim uz postav.

Virovitica
(14. rujan 2015)

U sklopu matične djelatnosti kolega Matija Dronjić, kustos, voditelj Audiovizualnih fondova upućen je u Gradski muzej Virovitica. Izvjestio je o izvršenom savjetovanju djelatnica GMV, više kustosice i voditeljice Etnografske zbirke Jasmine Jurković Petras i kustosice Anemarije Kučan, voditeljice Likovne zbirke, u vezi organizacije građe u Audiovizualnim fondovima.

Lepoglava
18. rujan 2015.

U Lepoglavi je od 17-20. rujna održan 19. festival čipke. Etnografski muzej godinama sudjeluje s izložbama, predavanjima i stručnim savjetima. Ovogodišnja tema Festivala je Čipka i priroda. Razlog odlaska na Festival je predavanje „Cvijeće i čipka“, Marianne Stang, njemačke gošće, svjetske stručnjakinje za povijest čipke. S obzirom da u fundusu EMZ imamo nekoliko kapica srednjeeuropske provencijencije, s vrlo malo podataka o vrstama, tehnikama i dataciji čipke, nakon predavanja je gospođa Stang odgovorila na postavljena pitanja i upotpunila naša znanja o predmetima. U Lepoglavi su bile i voditeljica Restauratorsko-preparatorske radionice Mihaela Grčević, kustosica Marena Kurtin, voditeljica Zbirke čipke i više preparatorice Marijana Najjar i Ljiljana Japac Vilus. Osim predavanja i razgovora s gospođom Stang obišle smo sve izložbene prostore, prisustvovala radionicama i razgovorima s čipkaricama iz Belgije, Mađarske, Bosne i Hercegovine i dr., uspostavile nove kontakte i moguće suradnje.

Veliko Trojstvo
22. rujan 2015.

Prema zamolbi Hrvatskog muzejskog vijeća obavila sam, kao matičarka 1. razine za etnografske muzeje i građu, uvid u izmješten stalni postav u prostoru „Romske kuće“ u Maglenči 31 u Velikom Trojstvu. Predsjednik Udruge autohtonih hrvatskih Roma - Lovara, gosp. Goran Đurđević proveo me kroz cijeli kompleks u kojem su osim spomenute kuće smješteni i sušara, uređeni vanjski prostor namijenjen druženjima s različitim aktivnostima te poveliko polje zasađene lavande. Već pri prvom susretu g. Đurđević je na vrlo zanimljiv način održao sat povijesti o Romima Lovarima, njihovim tradicijskim običajima, značajkama i osobitostima. O svemu tome može se saznati na, kako su sami nazvali, „Dokumentarno-povijesnoj izložbi autohtonih hrvatskih Roma-Lovara“. Stalni postav smješten je u tradicijskoj romskoj kući prizemnici izrađenoj od drvenih dasaka koje su na poseban način spojene kovačkim čavlama. Na samom ulazu u kuću susrećemo se s različitim elementima karakterističnim za kulturu Roma Lovara - vratima uvijek okrenutim ka istoku, stablom jabuke kao simbolom plodnosti, crvenim tepihom pred pragom kao apotropiejom, zvonom čiji zvuk odvlači zle demone itd. U prvom dijelu postava centralno je postavljen globus kao simbol romskog lutanja i pripadnosti cijelom svijetu. Uz zidove, od stropa do poda, na tri jezika (hrv.-rom. engl.) otisnute su legende vezane uz određene tematske cjeline - povijest, običaje, gospodarstvo, odjeću itd. U želji da se posjetitelji što iscrpnije informiraju o svim aspektima života Roma Lovara, a s obzirom da su legende trojezične, vrlo je nepraktično čitati najgornje i najdonje dijelove legendi. To je ujedno i jedina muzeološka zamjerka koju mogu uputiti. Kao dopuna i ilustracija tekstu služe zemljopisne karte, kopije arhivskih dokumenata, fotografije i slike. U drugom dijelu izložbenog prostora smješteni su predmeti koji nisu brojni ali su karakteristični za kulturu Lovara. S obzirom da su prvenstveno poznati kao trgovci konjima, neizostavni inventar su različiti dijelovi konjske opreme, potom prepoznatljivi dijelovi muške i ženske svečane odjeće, ponešto kuhinjskog posuđa i sušenog bilja koje je služilo kao hrana ali i lijek, itd.

U jednom dijelu potkrovlja kuće smješteni su ured Udruge i suvenirnica s originalnim suvenirima vlastite proizvodnje (eterično ulje lavande, rakija od lavande, mirisni jastučići), a u drugom dijelu predviđen je prostor za radionice, predavanja, promocije, okrugle stolove i sl. Moram naglasiti da je kuća adaptirana uz pomoć Ministarstva turizma RH, a stalni postav realiziran uz financijsku pomoć Ministarstva kulture RH te stručnu pomoć i suglasnost Gradskog muzeja Bjelovar.

S obzirom na gore navedeno dala sam punu suglasnost za nastavak rada Udruge izvornih Roma Lovara na trajnom očuvanju i prezentiranju vlastite kulture i tradicije o kojima zorno svjedoči stalni postav „Romske kuće“. Osim toga podržavam svaku buduću inicijativu koja ide u prilog integracije, suživota, tolerancije i rušenju predrasuda o romskoj nacionalnoj manjini, a članovi Udruge na čelu s gosp. Đurđevićem su na najboljem putu to ostvare.

Vukovar
(28. -29. rujan 2015.)

Gradski muzej Vukovar posjetila sam na poziv ravnateljice Ruže Marić. Glavni razlog dolaska bila je savjetodavna pomoć kolegicama etnologinjama vezana uz podjelu zbirki, reviziju, registraciju i sl. Poziv je uputila i vježbenica Martina s kojom sam razgovarala o mogućoj temi, metodama i izradi stručnog rada koji bi rezultirao novim spoznajama i pomoći u budućim aktivnostima. Savjeti su upućeni i u vezi obrade građe u računalnom programu M++ te nazivlja, osobito tekstilnih predmeta. Drugi razlog dolaska u Vukovar je susret s g. Wim De Vosom, jednim od jedanaestero sudaca koji odlučuju o dodjeli nagrade EMYA - najboljem novom muzeju u tekućoj godini. Nacionalna korensponentica EMYA-e, kolegica Zvezdana Antoš, predložila je Gradski muzej Vukovar za ovu prestižnu nagradu. Uz njezinu pomoć, ravnateljica Marić informirala je g. De Vosa o povijesti i svim aspektima djelovanja Muzeja – vodstvom kroz stalni postav, edukativne i restauratorske radionice, depoe, knjižnicu, radne prostore. Prisustvovali smo i glazbenoj večeri na Festivalu komorne glazbe održanom u prostoru Muzeja.

Ogulin
(30. rujan 2015.)

U Ogulinu sam posjetila *Ivaninu kuću bajke*, koju je nacionalna korensponentica EMYA-e, kolegica Zvezdana Antoš predložila za nagradu. Multimedijalni i interaktivni centar za posjetitelje *Ivanina kuća bajke* nastao je u suradnji TZ Grada Ogulina na čelu s direktoricom Ankicom Puškarić i Draganom Lucijom Ratković Aydemir, muzeologinjom i menadžericom u kulturi. Centar je smješten u novoadaptiranoj kući unutar kaštela Frankopan, a financiran je uz potporu iz IPA IIIC programa EU. Vodstvom kroz stalnu izložbu postavljenu na principima znanja, kreativnosti i uporabi novih tehnologija predstavljene su bajke IB Mažuranić, kao i brojnih drugih hrvatskih i svjetskih bajkopisaca. Projekt je realiziran uz suradnju brojnih stručnjaka različitih profila. Može poslužiti kao ogledan primjer dobro razrađenog projekta, posebno u kreiranju i osmišljavanju svojih programa i muzeografskom interpretiranju baštine.

Rijeka
(14. listopad i 16. studeni 2015.)

Uz gostujuću izložbu Etnografskog muzeja iz Splita „Čovjek i more“ dogovorena je i popratna izložba maketa brodova, autora Lucijana Kebera. Radi uvida u stanje predmeta prije izlaganja, upućen je voditelj Restauratorske radionice za drvo kamen i metal, Marko Gašparić u Rijeku. U dogovoru s autorom organiziran je transport do EMZ. U povratku predmeta detaljno je nadgledano pakiranje te nadzor kod utovara i istovara. Uslijedili su stručni savjeti o pohrani i preventivnoj zaštiti.

Kolan
(16. listopad 2015.)

Pozivom Martine Šupraha, predsjednice KUD-a *Bartol Kašić*, posjetila sam Kolan kako bih stekla uvid u etnografsku zbirku koje je 1978. g. osnovalo spomenuto društvo. S obzirom da sadržaj zbirke čine većinom drveni i metalni predmeti vezani uz gospodarstvo i kućni inventar, a molba za stručnu pomoć se prvenstveno odnosila na preventivnu zaštitu građe, u obilazak sam pozvala i Marka Gašparića, voditelja Restauratorsko prepartorske radionice za drvo, kamen i metal. Sastanku su prisustvovali osim spomenutih i Goranka Horjan, ravnateljica EMZ te gospoda Frane Šupraha i Ivan Balabanić, suosnivači KUD-a i etnografske zbirke.

Zbirka je trenutno smještena u jednom omanjem neadekvatnom prostoru općinske zgrade koji je bez nadzora i dostupan svima. Predmeti su bez reda složeni jedni na drugima a poneke je zahvatila crvotočina i plijesan zbog vlage u prostoru. Sadržaj zbirke čini oko 150 predmeta, većinom kućnog inventara – kuhinjsko posuđe, žrvanj, glačalo, fenjer, kolijevka, dijelovi škrinja; tekstilne alatke – preslice, grebeni, tkalački stan; gospodarsko oruđe i alat – ralo, brana, bačve; te vrlo malo tekstilne građe. Kolega Gašparić dao je detaljne upute o načinima preventivne zaštite i prioritetnim koracima. Potrebno je svakako nabaviti police kako bi se predmeti nakon čišćenja i zaštite mogli složiti i čekati neke bolje mikroklimatske uvjete. Postoji još jedan prostor u kojem su smješteni veći predmeti – tkalački stan, žrvanj i ormar (u njemu je u početku bila ambijentalno postavljena zbirka, no zbog prenamjene prostora preseljeni su svi manji predmeti u spomenuti prostor Općine). Nabavom aparata za mjerenje vlage utvrdit će se koji je od ova dva prostora bolji za deponiranje građe.

Pri osnivanju zbirke vođena je Inventarna knjiga u koju su upisivani podaci, no ne uvijek dosljedno. Godine 2008. dokumentaciju je digitalizirao etnolog Filip Đinđić iz Konzervatorskog zavoda u Zadru i navodno je upisana u Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara. Danas se više ne zna tko je vlasnik Etnografske zbirke, prepuštena je propadanju ali entuzijasti Kolana pokrenuli su akciju revitalizacije svoje kulturne baštine. U suradnji s Općinom Kolan nastojat će pravno riješiti status zbirke, a ponuđene su 3 lokacije od kojih bi jedna mogla postati Zavičajni muzej Kolana. Obišli smo sve tri zgrade od kojih su u dvije sporni imovinsko pravni odnosi među mnogobrojnim nasljednicima što bi moglo otežati realizaciju. Jedna od njih je najprihvatljivija za muzeološki postav jer je većih gabarita i posjeduje vanjski prostor za različite dodatne muzejske sadržaje. Koja će od njih biti ovisi o rješavanju imovinskih problema ali i financijskoj konstrukciji. U planu je apliciranje na različite EU fondove o čemu je korisne savjete uputila ravnateljica Horjan, s obzirom na svoje veliko iskustvo u takvim aktivnostima. Dogovorena je daljnja stručna suradnja i savjetodavna pomoć.

Na kraju moram istaknuti gospođu Martinu Šuprahu, koja ulaže enormne napore u oživljavanju kulturnog života Kolana. Uz molbu za pomoć uputila je prijedlog razvoja općine Kolan Ministarstvu kulture i Matičnoj službi koji uključuje i revitalizaciju Etnografske zbirke.

Požega
(27. listopad 2015.)

U suradnji Zavičajnog muzeja Stjepan Gruber iz Županje i Gradskog muzeja Požega održane su dvije radionice šaranja tikvica. S obzirom da Etnografski muzej posjeduje najveću zbirku šaranih tikvica u Hrvatskoj, uputila sam voditeljicu Zbirke, Teu Šiško da sudjeluje na radionicama. Ostvarila je kontakte s demonstratorima, „šaračima“, Maricom Jovanovac i Vinkom Babićem od kojih je dobila niz informacija i odgovora o nekim nepoznanicama vezanim uz ovaj segment nematerijalnog kulturnog dobra. Razgovaralo se i o mogućoj suradnji na terenskom istraživanju te na predstojećoj izložbi s voditeljicom projekta mr.sc. Janjom Juzbašić.

Donja Kupčina
(28. listopada)

U nekoliko navrata posjetila sam Zavičajni muzej u Donjoj Kupčini slijedom zamolbi za stručni savjet o otkupu tekstilne građe namijenjene fundusu. Riječ je o predmetima koji su dopunili stalnu izložbu o svadbenim običajima Donje Kupčine. Autorica izložbe, gospođa Anđelka Vidović, jedina djelatnica Zavičajnog muzeja nastoji velikim entuzijazmom dopunjavati fundus i novim sadržajima obogatiti program djelatnosti Muzeja. Predloženi predmeti za otkup predstavljaju dio miraza koji mladenka donosi u novu obitelj, a potječu iz perioda 1930-1950-ih godina 20. stoljeća. Prema riječima autorice takva građa nedostaje u fundusu, a njome se dokumentira način tradicijskog odijevanja i običaja spomenutog perioda u Donjoj Kupčini. S prijedlogom za otkup sam suglasna uz pohvalu gospođe Anđelke Vidović za realizaciju spomenute izložbe.

Ljubljana
(3. studeni 2015.)

Pozivom kolegice Nine Zdravič Polič, muzejske savjetnice iz Slovenskog etnografskog muzeja u Ljubljani, organizirala sam posjet izložbama „Moda v gibanju“ i „Vrata“ kroz koje su nas provele autorice izložbi, Nina Zdravič Polič i Polona Sketelj. Drugi razlog posjeta bio je obilazak depoa u SEM-u s obzirom da je aktualno pitanje organizacije prostora i sustava deponiranja građe u novoj zgradi koju bi EMZ dobio na korišćenje od Grada Zagreba. Stoga sam u posjet uključila kustosice, voditeljice tekstilnih zbirki (Brenko, Bušić, Kurtin, Šiško, Viljetić) i voditelje restauratorskih radionica EMZ (Grčević, Gašparić, Zoričić) radi obilaska depoa i stjecanja informacija o iskustvima kolega u SEM-u, o prednostima i nedostacima s kojima su se sreli u obnovi i rekonstrukciji njihovog muzeja. U obilazak depoa su nas vodile dr. Janja Žagar, voditeljica tekstilne zbirke i Ana Motnikar, voditeljica Restauratorske radionice za tekstil. Detaljno su nas informirale o principima deponiranja, oblicima i sustavima polica, ormara, ladica. Kolege restauratori upoznati su sa radom radionica za tekstil te drvo, kamen i metal. Savjeti i preporuke bit će svakako iskorišteni u našim nastojanjima za što bolju pripremu novih depoa EMZ-a. Razgovor se nastavio i o međusobnoj suradnji, potencijalnoj razmjeni i zajedničkim izložbama, čime bi se nastavila dugogodišnja uspješna suradnja naših dviju ustanova.

Split
(18. studeni)

Kolegica Željka Petrović Osmak, viša kustosica, izvjestila je o boravku u Splitu gdje je obavila uvid građu Etnografskog muzeja Split. Sastanak je organiziran s kustosicom Brankom Vojnović Traživuk koja je omogućila uvid u stručnu i računalnu obradu glazbenih instrumenata, njihovu fizičku zaštitu, te obradu i pripremu glazbala za izložbu o glazbenim instrumentima koju EMS planira za svibanj 2016.g. Razmjenjene su publikacije i obavljena popratna foto dokumentacija. Napravljen je uvid u Zbirku tradicijskog gospodarstva i dogovorena suradnja vezanu uz izložbu *Čovjek i životinja* koja se planira u Etnografskom muzeju u Zagrebu za drugu polovinu 2016.g. Istovremeno je napravljen povrat izložbe *Čovjek i more: ribarstvo*, gostujuća izložba EMS koja je bila otvorena u EMZ do 15.11.2015.g. te je napravljena primopredaja.

Beograd
(25.-27. studeni)

U Beogradu sam boravila, zajedno s kolegicama Aidom Brenko i Željkom Jelavić, na Okruglom stolu „Modernost u muzejima“ koji je organizirao Etnografski muzej u Beogradu. Sudjelovale su i kolegice iz etnografskih muzeja iz Pazina, Ljubljane, Sarajeva, Banja Luke i Beograda. U izlaganju s power point prezentacijom „Suvremene teme na izložbama EMZ-a“, dala sam prikaz izložbi EMZ-a koje su svojom inovativnom muzeološkom koncepcijom i inovativnim likovnim postavom predstavljale pozitivan odmak od tradicionalnog pristupa prezentaciji etnografske građe. Nakon svih izlaganja uslijedila je diskusija o suvremenim etnološko-antropološkim temama – projektima, istraživanjima, radu s publikom, zbirkama i novim stalnim postavima. Osim Etnografskog muzeja, posjetile smo Muzej afričkih kultura i Muzej istorije Jugoslavije.

Kutina
(3. prosinac)

U Kutini sam sudjelovala na promociji „Etnografskog blaga Moslavine, Hrvatske posavine i Banovine“/ mape, kataloga i CD-a/ održanoj u Muzeju Moslavine u Kutini. Održana je i revija narodnih nošnji spomenutog područja. Pozvana sam kao matičarka 1. razine i dugogodišnja suradnica i kolegica Slavice Moslavac, ravnateljice Muzeja i autorice spomenutih izdanja.

Vesna Zorić
matičarka 1. razine